

Råd og Vink til SRP/SSO 2013: Engelske værker og den gode opgaveformulering

af Hanne Kær Pedersen, fagkonsulent

Det gode værk til SRP/SSO – litterært eller ikke-litterært?

Der publiceres og produceres i disse år mange virkelig gode trykte udgivelser og elektroniske værker og film, der er egnet som engelskfagligt materiale, når områdevalget i SRP/SSO åbner for et ikke-klassisk værk.

Når elever og kursister skal hjælpes på vej til at finde nyt materiale kan man derfor med fordel henlede deres opmærksomhed på de shortlistede værker til *Man Booker Prize*¹, der uddeles hvert år i oktober, eller på *New York Times' 100 Notable Works* lister fra de seneste år². Her drejer det sig ikke blot om litterære værker, men om et bredt udvalg af udgivelser med anmeldernes kvalitetsstempel. Sagprosaværker som fx memoirer og personlige beretninger egner sig i lige så høj grad til analyse i en skriftlig opgave som litterære værker – og egner sig måske endda bedre til en tematisk diskussion af et givet emne. Og naturligvis kan ikke-kvalitetsstemplede udgivelser rumme præcis de (ikke-)kvaliteter, som vil være velgenet som genstand for analyse i en SRP/SSO, så derfor nævnes listen blot som udgangspunkt for inspiration.

Fx vil nyudgivelsen *I Am Malala: The Girl Who Stood Up for Education and Was Shot by the Taliban* af Malala Yousafzai i samarbejde med Christina Lamb givetvis være lettere at arbejde med for eleven/kursisten, der ønske at sætte fokus på kvindesyn og kønsroller i Afghanistan under Taliban end et litterært værk, der selvstændigt af elev/kursist skal perspektiveres til det anglofone område. Ikke-litterære værker kan analyseres med brug af kommunikationsmodellen, det retoriske pentagram, Toulmins argumentationsmodel foruden naturligvis stilistisk fokus, og vil på den måde let kunne bringe indholdets fokus i spil på samme måde som en tematisk analyse af et litterært værk.

Et nyt litterært værk, der egner sig til samspil med dansk er sidste års *Man Booker* shortlistede korte roman *Swimming Home* af Deborah Levy er med sin minimalistiske fortællestil og krimistruktur kan sammenlignes med Naja Marie Aids *Sten, Saks, Papir*.

Jami Attenbergs roste, korte og letlæste roman *The Middlesteins* er et godt bud på et nyt værk i samarbejdet med idræt eller biologi omkring fedme, da den udover tematiseringen af madkulturen i en jødisk-amerikansk familie i Chicago indeholder en fremragende skildring af en (dysfunktionel) senmoderne familie. Årets kandidater har på fagdidaktisk kursus stiftet bekendtskab med et uddrag.

Værker der kan tematisere den kernestoflige pind i læreplanen, der hedder

– *historiske og aktuelle forhold i andre dele af den engelsktalende verden*

skrives i stort antal af *hyphenated* britiske og amerikanske forfattere om deres immigranttilværelse eller tiden inden, hvilket muliggør de nedenfor skitserede opgaveformuleringer, der trækker paralleller til de anglofone sprogområder. Værd at nævne er fx helt aktuelle NoViolet Bulawayos roman *We Need New Names*, der var shortlistet til *Man Booker Prize* og foregår dels i Zimbabwe og

¹ <http://www.themanbookerprize.com/man-booker-prize-2013>

² Listen inkluderer værker fra hele den engelsksprogede verden, og på listen fra 2012 nævnes foruden to engelsksprogede nobelprisvindere flere forfattere, der har gæstet Danmark de seneste år: <http://www.nytimes.com/2012/12/02/books/review/100-notable-books-of-2012.html?pagewanted=all>

dels i USA. Romanens kollektive barnefortællerstemme sammenholdt med 3. verdensblikket på den 1. verden gør den både form- og indholdsmæssig interessant at arbejde med ud over, naturligvis, at den egner sig til et samarbejde med historie eller samfundsfag vedr. de politiske forhold i den tidligere britiske koloni samt i samtidens USA. Bogen berører mange temaer, der kan tones op eller ned: HIV som folkesygdom i afrikanske lande, teenageliv i USA, fattigdom i både 1. og 3. verden, emigration og immigration, den amerikanske drøm, krigen i Afghanistan og måden amerikanske soldater hverves – kort sagt: både den lille og den store historie.

Et emne der år efter år er populært hos elever og kursister er *The Civil Rights Movement*. Et godt bud på en ny roman, der kunne føjes til rækken af ofte analyserede værker (*The Help*, *Your Blues Ain't Like Mine*, filmene *Niceville* og *Mississippi Burning*) er Ayana Mathis' *The Twelve Tribes of Hattie*, som udkom sidste år og straks blev valgt til Oprah's Book Club for sin fængende historie – og som der derfor også findes en mængde materiale og forfatterinterviews til på nettet. Bogens kapitler følger Hatties børns skæbner fra 1925 til 1980, og er en beretning om personlige historier, der udleveres, mens det meste af det 20. århundrede udspiller sig i baggrunden og sætter betingelserne for det enkelte menneskes muligheder og begrænsninger – som børn, kvinder, mænd, etnisk eller kulturel minoritet.

Computerspil

Et værk kan også være et computerspil, der analyseres og fortolkes i SRP/SSO med fokus på fortælleteknik/den narrative struktur for at undersøge hvilken motivation spilkonstruktøren har anvendt til at drive spilleren igennem spillet. Eleven/kursisten kan med fordel undersøge tekstens/spillets virkemidler – altså, hvordan tekstens budskab kan aflæses – om det er filmiske virkemidler eller sproglige virkemidler. Det vil gøre det lettere for en censor at anvende de faglige mål på. Se også kommentar under Film nedenfor.

TV-serier

TV-serier er at sammenligne med romaner. Opgaveformuleringen kan udformes både vedr. et enkelt afsnit eller en hel sæson eller serie og afhængigt af hvorvidt opgavens fokus er tematisk og blot skal dokumenteres i analysen af et enkelt afsnit eller en hel sæson eller serie ønskes analyseret som et værk. Der er mange gode udgivelser at hente sekundærlitteratur vedr. TV-serier i, både dansk- og engelsksprogede, fx Andreas Halskov et. al. *Fjernsyn for viderekomne* samt 2013-udgivelsen af Brett Martin, *Difficult Men: Behind the Scenes of a Creative Revolution*.

Graphic novels

Mange kolleger læser graphic novels i undervisningen, og disse er bestemt også egnede til SRP/SSO, da de i høj grad appellerer til samarbejde med kunstneriske fag eller helt klassisk med dansk. Fagsamarbejdet sikrer, at analyse af billedsiden tydeligt kan tilgodeses ved det andet fags faglige mål.

Film

Film og medietekster, dvs. også computerspil, kan anvendes som primærtetekster i SRP/SSO uden tekstforlæg i form af manuskript. Hvis denne mulighed anvendes bør man som vejleder være omhyggelig i opgaveformuleringen, så man stiller engelskfaglige krav til behandlingen af filmen i opgaven. Det fremgår af læreplanen, at film skal analyseres med tekstanalytiske begreber – og disse er en del af kernestoffet. Således kan man i vejledningen af eleven/kursisten og i udformningen af opgaveformuleringen støtte og fremme elevens/kursistens arbejde med at besvare opgaven i overensstemmelse med målene for SRP/SSO, hvis man fx vedlægger et ukendt tekstmateriale til en

opgave med film som genstandsfelt/primærtekst, således at man sikrer, at eleven/kursisten får mulighed for at demonstrere flere faglige mål. Dette vil i mange sammenhænge være meningsfyldt, da elever og kursister traditionelt ofte vælger at arbejde med filmatiseringer, og det vil især være en hjælp, hvis opgavens andet fag er mediefag.

Den gode SRP/SSO opgaveformulering

I august 2011 kom et vejledende papir til udformning af SRP og SSO opgaveformuleringer både i engelsk og i sprogfag generelt. Begge blev uddelt på ministeriets konferencer og har sidenhen været at finde på EMU ("Engelsk i SRP og SSO").

Den gode opgaveformulering har et overordnet spørgsmål som hele opgaven er en besvarelse af uanset, hvordan opgaven er opbygget taksonomisk. Her følger nogle eksempler med engelsk sammen med fransk, dansk, samfundsfag samt matematik og psykologi, hvor det overordnede spørgsmål klart bidrager til at samle fagene i opgaven:

EN-FR

Hvilke kulturelle værdier har en superhelt?

På baggrund af en kort genreredegørelse skal du lave en sammenlignende analyse og fortolkning af udvalgte fortællinger fra serierne *Superman* og *Tintin* med særligt fokus på at karakterisere hovedpersonen.

Afslutningsvis skal du vurdere om teksterne er kulturbundne eller om de kan appellere til hinandens publikum.

EN-DA

Hvorfor fascineres vi af krimireportager?

Gør rede for hovedtræk i krimireportagen som genre.

Analyser Truman Capote: *In Cold Blood* fra 1965 og Peter Lundin: *En morders bekendelser* fra 2009 med henblik på fremstilling af den psykopatiske morder og forfatterens valg af struktur og fortællestil, herunder brug af genrer som dokumentarisme, selvbiografi, krimi og fiktion.

Diskuter krimireportagens fascinationskraft hos læseren med inddragelse af bøgernes modtagelse i medierne.

EN-SA

Hvordan påvirker det moderne samfunds konstante udvikling det moderne menneskes identitetsdannelse?

Du skal redegøre for individets identitetsdannelse i det senmoderne samfund med inddragelse af sociologiske teorier.

Giv dernæst en analyse og fortolkning af Chuck Palaniuk, *Fight Club* (1996) med henblik på at undersøge om den i form, indhold og virkemidler afspejler individets identitetsdannelse i det senmoderne samfund.

Diskuter konsekvenserne af individets identitetsdannelse i det senmoderne samfund med inddragelse af romanen *Fight Club* og sociologisk teori og empiri i diskussionen.

EN-Ma

Hvorfor er logik bedre end intuition, når man tager en beslutning?

Giv en analyse og fortolkning af Mark Haddons roman *The Curious Incident of the Dog in the Night-Time* (2003), herunder en karakteristik af hovedpersonen og en redegørelse for bogens struktur og opbygning.

Gør rede for, hvordan man – dels teoretisk og dels eksperimentelt – kan bestemme sandsynligheder. Gør rede for begrebet betinget sandsynlighed, og gør rede for hvordan man på forskellige måder kan løse "Monty Hall problemet" med inddragelse af romanens fremstilling af dette.

EN-Ps

Hvordan kan man hjælpe en person med Aspergers syndrom?

Giv en analyse og fortolkning af Mark Haddons roman *The Curious Incident of the Dog in the Night-Time* (2003) med særligt henblik på fortælle teknik og personkarakteristik af Christopher.

Til at belyse dette skal du desuden give en psykologifaglig redegørelse for Aspergers syndrom – herunder symptomer og muligheder for behandling. Giv med udgangspunkt i denne viden en kritisk vurdering af muligheder for at støtte en person med Aspergers og vurder kvaliteten af romanens fiktive fremstilling af Christophers lidelse.

SRP/SSO sammen med nært beslægtede fag

Opgaveformuleringen skal tilgodese de faglige mål i begge indgående fag ud over de faglige mål for SRP/SSO. Den gode opgaveformulering med engelsk sammen med et nært beslægtet fag såsom dansk eller mediefag vil derfor så vidt muligt for engelskdelen bringe *setting* i spil, da det kan medvirke til at fagenes ofte identiske metoder adskilles således som i ovenstående eksempel. Sammenfattet er råd og vink til opgaveformuleringen derfor at tilstræbe at

- opgavens genstandsfelt (analysen af tekst/film) også inkluderer forståelse af kultur og samfundsforhold (*setting*)
 - hvem er modtager af teksten?
 - hvordan repræsenterer teksten kulturområdet?
 - på hvilken måde afspejles den engelsksprogede kultur stilistisk?
- det anvendte tekstmateriale er både engelsk- og dansksproget (sammen med dansk)
- opgaveformuleringen har åbnet mulighed for at anlægge en bestemt analysestrategi (særligt ved dansk) eller dramaturgisk/mediefaglig analyse (mediefag/drama)

Se i øvrigt også dette bilag til vejledningen i dansk: <http://www.emu.dk/gym/fag/da/uvm/bilag.html>

Særtræk ved engelsk

Det engelskfaglige i en opgave kan være både sprogligt, kulturelt, historisk eller litterært, og det vil inkludere at man anvender engelskfaglige metoder i arbejdet med materialet. Det betyder, at det kan være forskelligt fra opgave til opgave, hvilke faglige mål, man vurderer opgaven på – altså, at ikke alle faglige mål er i spil/relevante i hver eneste opgave. Der kan godt anvendes engelsksprogede værker, der tematiserer andre kulturområder end de traditionelle, der indgår i engelskfaglig undervisning (UK, USA samt andre engelsksprogede kulturer jf. læreplanen). Naturligvis vil en SRP/SSO i et sprogfag ideelt set trække paralleller til sprogets kulturområde, men det er også muligt, at eleven/kursisten abstraherer over materialet/romanen og dens tematik på en sådan måde, at det engelskfaglige klart fremstår fx ved at eleven/kursisten *selv* trækker parallellen i en perspektivering. Konkret vil mindst disse faglige mål være i spil ud over indsigt i fagets identitet og metode samt anvendelse af relevante opslagsværker, når der arbejdes med autentiske engelsksprogede værker, nemlig

STX A

- gøre rede for indhold, synspunkter og stilforskelle i forskellige typer engelsksprogede tekster og mediestof, herunder film
- analysere og fortolke forskellige nyere og ældre teksttyper samt mediestof, herunder film, med anvendelse af faglig terminologi
- perspektivere det givne materiale litteraturhistorisk, kulturelt, samfundsmæssigt og historisk

- anvende en grundviden om historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA til analyse og perspektivering af aktuelle forhold
- orientere sig i et større engelsksproget stof, herunder sortere i og vurdere forskellige informationskilder

HF B

- kunne gøre rede for indhold og synspunkter i forskellige typer engelsksprogede tekster og engelsksproget mediestof, herunder film
- analysere og fortolke litterære tekster, ikke-litterære tekster og mediestof, herunder film
- perspektivere det givne materiale kulturelt, samfundsmæssigt og historisk
- anvende en grundviden om historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i Storbritannien og USA til analyse og perspektivering af aktuelle forhold

Det er vejleders og opgavestillers opgave at sikre at opgaven kan bedømmes med de SRP/SSO-faglige mål ud over de engelskfaglige for niveauet, og måske kræver det, at der vedlægges ekstra materiale, der kan hjælpe eleven/kursisten til målopfyldelse.

Materialevalg – en tjekliste

For at være gangbart skal materialet

- være publiceret på engelsk
- være trykt eller elektronisk
- være egnet til at anvende engelskfaglige metoder på
- være egnet til at demonstrere opfyldelse af engelskfaglige mål
- have en tyngde, der giver eleven mulighed for faglig fordybelse og opfyldelse ikke blot af engelskfaglige mål, men også SRP/SSO-faglige mål

Emne-/materialebehandling samt bedømmelseskrav

SRP

I STX bekendtgørelsens Bilag 7 for SRP står der

4.5. Ved studieretningsprojekter, hvori ét eller flere fremmedsprog indgår, skal en del af de anvendte kilder være på det / de fremmede sprog.

Dvs. der står ikke, hvordan materialet skal behandles eller citeres. Til vurderingen af elevens anvendelse af materialet i citeret form er det med andre ord den pind blandt de faglige mål for SRP, der hedder

– beherske fremstillingsformen i en faglig opgave (f.eks. citatteknik, noter, kilde- og litteraturfortegnelse).

der skal bruges.

SRP bedømmes jf. læreplanen 4.3 som en helhedsvurdering ud fra de engelskfaglige og de SRP-faglige mål uden yderligere bedømmelseskriterier.

SSO

I HF bekendtgørelsens Bilag 4 for SSO fremgår det indirekte, at de anvendte kilder skal være på engelsk. Bedømmelseskriterierne er ud over den faglige helhedsvurdering i forhold til de faglige mål i de fag, der indgår i opgaven tydeligt udspecificeret:

9.2. Ved bedømmelsen lægges herudover vægt på nedenstående forhold:

- om den stillede opgave er besvaret ud fra de formulerede krav

- om der er sammenhæng mellem den tidsmæssige ramme for opgaven og besvarelsens omfang og kvalitet
- om der er benyttet relevant baggrundsstof for besvarelsen
- om stoffet er formidlet på tilfredsstillende måde og er behandlet tilstrækkeligt dybtgående
- om det anvendte materiale er inddraget i rimeligt omfang
- om der er præcise henvisninger og fyldestgørende dokumentation
- om alle kilder er oplyst, og noter og litteraturliste er korrekte og fyldestgørende
- om fremstillingen er overskueligt disponeret, og at der er sammenhæng i besvarelsen
- om den sproglige udformning er klar, præcis og ensartet igennem hele opgaven.

For alle sprogfag gælder, at en god måde at dokumentere anvendelsen af de fremmedsprogede kilder er at citere fra disse. Citaterne bør være centrale og vedkommende for analysen af kildematerialets problemstilling.

Sammenfattet er råd og vink til dokumentation og citat i en SRP/SSO at

- citatet er på engelsk, når det er fra det engelsksprogede kildemateriale
- citatet er centralt for analysen
- citatet efterfølgende anvendes i analysen (fx efter *PEE-modellen*: *point, example, explanation*)

Der er ikke krav om et egentligt referencesystem eller *style guide*, men engliskfagets opgavekommissioner arbejder ud fra MLA-systemet, beskrevet på Purdue University websiden *OWL*³ (en forkortelse for Online Writing Lab) som evt. vejledende og studieforberedende kan vises til SRP/SSO skribenten i engelsk.

Hanne Kær Pedersen
oktober 2013

³ <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/747/01/>